

"Ennustaa pitkää uraa psykologisen dekkarin suomalaisena kiintotähtenä."

– KAUPPALEHTI KATSE-DEKKARISTA

VYÖRY

SAIJA KUUSELA

TAMMI

VYÖRY

SAIJA KUUSELA

TAMMI

HELSINKI

Sitaatin William Shakespearen näytelmästä *Hamlet*
on suomentanut Veijo Meri.

© Saija Kuusela ja Tammi 2022
Tammi on osa Werner Söderström Osakeyhtiötä
ISBN 978-952-04-3899-9
Painettu EU:ssa

Vanhemmilleni

*Jos hän oli jotakin oppinut, niin
sen, ettei perhe ollut niinkään sitä,
minkä oli saanut, vaan sitä, minkä
pystyi säilyttämään.*

ANTHONY DOERR: DAVIDIN UNI
(SUOM. HANNA TARKKA)

*We won't be leaving by the same
road that we came by.*

KEANE: MY SHADOW

1

Varjot liikkuivat valonheitinten kovassa loisteessa. Ne heitetyivät betoniseinille pitkinä ja epämuodostuneina: metrien mittaisiksi venyneet jalat, kummallisesti vääntyneet käsi-varret. Liike näytti tanssilta tai taistelulta. Välillä varjot sulivat osaksi pimeyttä, joka ympäröi hahmoja, tai ehkä pimeys pikemminkin nielaisi ne nälkäiseen kitaansa. Pimeän hengityksessä haisivat kosteus, rapautuva betoni ja ruostunut teräs.

Heidän äänissään oli jotain tukahtunutta, kuin valonheitin ei pystyisi enää kauan pitämään yötä loitolla. Äkillinen kengän raapaisu karkealla lattialla kuulosti hampailta, jotka purivat hiekkaan kiinni.

Kylmyys tiivistyi, hengitys huurusi. Jokin veti heitä eteenpäin, pakotti jatkamaan sisäisestä vastustuksesta huolimatta. He olivat ottaneet liian monta askelta tähän suuntaan, viettäneet yhdessä liian monta tuntia, haukkoneet yhteistä ilmaa. Enää he eivät voineet pysähtyä, vaikka olisivat halunneetkin.

Ulkona meri loiskahteli levottomana vasten laituria. Yön myötä nouseva tuuli kumisutti teollisuushallin kattoa. Valon vähentyessä reikäisten kattopeltien alle kerääntyneet kyyhkyt valpastuivat; ne iskeytyivät siivilleen, kun laukaus kajahti.

2

Pussi rapisi ja kallistui uhkaavasti kohti yöpöydän ja sängyn välissä ammottavaa aukkoa. Nea joutui nojautumaan vielä vähän pidemmälle ylettääkseen pussin suolaiseen sisältöön ja painoi samalla oikean kyynärpänsä miehen rintaan. Bobby ähkäisi.

– Varo vähän!

Nea onnistui kahmaisemaan vielä kourallisen Bacongull-sipsejä ja vetäytyi tyytyväisenä takaisin omalle puolelleen. Bobby näytteli menettäneensä tajunnan.

– Ja hänen hautakiveensä kaiverrettiin: ”Kuoli naisystävänsä sipsinhimon seurauksena”, Bobby kuiskasi dramaattisesti.

Nea hymyili ja kutitti siannahkasipsillä Bobbyn suupieltä. Tämä heräsi irvistäen eloon ja väisti kauemmaksi.

– Eikö seksin jälkeen pitäisi polttaa tupakkaa eikä ahmia haitallista kolesterolia?

– Mutta kun en polta, Nea mumisi suu täynnä. – Joten kai ihmisellä jokin pahe pitää olla?

Komisario Robert Dahl, kollegoiden kesken Bobby, ei vastannut, levitti vain kätensä kutsuvasti. Nea painautui lämpimään kainaloon, kellui hetken Bobbyn hengityksen tahdissa silmät kiinni. Hänen vaaleat olkapäitä hipovat hiuksensa

olivat rakastelun jäljiltä sotkuiset, korkeilla poskipäillä viipyi nautinnon puna. Hoikka 160-senttinen vartalo, pysty nenä ja hieman ulkonevat korvalehdet tekivät kokonaisuudesta keijukaismaisen. Bobby halasi Neaa entistä lujemmin onneaan ihmetellen.

– Mukavaa kun jäit yöksi.

Nea ei sanonut mitään, painoi vain hetkeksi huulensa kiinni Bobbyn olkaan.

– Kunpa saisin joka aamu herätä näin, Bobby jatkoi haaveksien.

Nea tunsu, miten jokin rakastelun pehmentämässä kehossa kiristyi aavistuksen verran.

– Tiedät mitä siitä seuraisi, hän sanoi ja tunsu saman tien itsensä inhottavaksi.

Bobby huokaisi.

– Tiedänhän minä.

– Tässä kylässä seinilläkin on korvat, Nea mutisi ja sormeili hajamielisesti Bobbyn vatsan pehmeää ihoa. – Jos liikun näillä kulmilla yhtään enempää, joku kielikello alkaa kalkattaa kaupalla tarinaa sinusta ja minusta, ja silloin...

Bobby oli vaiti, mutta Nea tunsu, miten miehen vatsalihakset tiukkenivat hänen kämmenensä alla.

– Mikä ei tarkoita, ettenkö haluaisi. Herätä tästä useammin.

Bobby hengitti syvään ja rentoutui.

– Luuletko, että kaikki jo tietävät meistä? Kenties Oslon johtoportaan asti? Nea pohti.

– Eivät varmasti tiedä. Älä huolehdi.

Silti Nea ei voinut olla huolehtimatta. He eivät olleet ensimmäinen pari pohjoisen pikkukylän kuusihenkisessä poliisitiimissä, mutta toistaiseksi vain he olivat yrittäneet säilyttää työnsä. Tutkintasihteeri Kajsan ja juuri vanhemmaksi konstaapeliksi pätevoityneen Johanin kihlajaisia oli vietetty

vuosi sitten maaliskuussa. Kajsa oli saanut poikkeusluvan jatkaa uraansa pian alkavaan äitiyslomaan saakka, mutta sen jälkeen hänen olisi etsittävä muita töitä, kun taas Johan saisi pysyä asemalla. Päätös oli yhteinen, eikä Kajsa vaikuttanut olevan tilanteesta pahoillaan.

Nean ja Bobbyn tilanne oli kieltämättä paljon kiperämpi. Jos tiukasti salattu suhde paljastuisi, esimiesasemassa oleva Bobby saisi todennäköisesti potkut saman tien. *Eikä minunkaan tilanteeni herkkua olisi*, Nea mietti ja ojensi taas otsa rypyssä kätensä kohti yöpöydän reunalla keikkuvaa pussia. Komisario Dahl liikaahti ja tönäisi pussin hartiallaan lattialle.

– Porsas!

Bobby näytti viatonta naamaa.

– Siinä tapauksessa haluan vain suojella muita kaltaisiani, olkoonkin että heidän olomuotonsa on muuttunut sipsimäiseksi.

Nea hymyili, nipisti miestä ja kohottautui katsomaan tätä silmiin.

– Kulmakunnan komein karju.

Ilmeisesti sipsien haju ei haitannut, sillä Bobby kietoi kätensä hänen ympärilleen, veti vielä aavistuksen lähemmäksi. Nea tunsu, miten lämpö levisi uudelleen lantioon, pehmeänä ja vaativana. Hän näykkäsi Bobbya alahuulesta ja vetäytyi kauemmaksi.

– Me myöhästyään aamupalaverista.

– Onko se niin vakavaa? Bobby mutisi eikä suostunut irrottamaan otettaan.

– Ei ehkä sinulle, mutta tiedäthän Tanyan...

Nea jähmettyi. Sitten hän vilkaisi yöpöydän kelloa ja ponnkaisi pystyyn. Bobby tuijotti häntä ällistyneenä, peitto oli lentänyt rytäkässä lattialle.

– Pahuksen pahuus! Nea mutisi, koikkelehti yhdellä jalalla eteenpäin ja koetti vetää alushousuja ylleen.

– Pitikö sinun taas viedä Damla tarhaan?

– No piti...

Nea kiskoi farkut jalkaan, jätti rintaliivit lattialle ja nykäisi t-paidan päälleen.

– Ehdin vielä, jos saan lainata polkupyörää.

– Muistamisesta puheen ollen... Päästikö joku hullu-Arnin putkasta eilen illalla?

– En minä ainakaan, Nea totesi villapaitansa sisältä. – Toisaalta Arni oli vielä sen verran sekaisin, että yksi yö poissa pullon luota voi tehdä terää, hän jatkoi työnnettyään päänsä kaula-aukosta ulos. Hän vilkaisi Bobbyn alastonta vartaloa, hymyili ja kiersi sitten sängyn.

– Mitenkäs sen polkupyörän kanssa, annatko lainaan vai varastanko sen pihalta hullu-Arnin tyyliin?

He suutelivat vielä kerran, yllättävän kiireettömästi pommiin lemmiskellyn aamun keskellä.

– Saat sen, sillä ehdolla ettet liukastu ja kaadu.

– Nähdään aamupalaverissa, adonis!

Bobby heitti lentosuukon alakertaan rymistelevän Nean perään. Kun ulko-ovi kävi, hän noukki laiskasti sipsipussin lattialta, nuuhkaisi varovasti sen sisältöä ja työnsi sen yöpöydän laatikkoon. Sitten hän venytteli nautinnollisesti, paikansi myttyyn menneet bokserinsa lattialta ja veti ne jalkaan epävireisesti vihellellen.

Salailusta viis, tämä kaikki oli sen arvoista.

3

KUUKAUSI AIEMMIN

Finn ei hengittänyt.

Lava tuntui kovalta selän alla. Oli hyvin hiljaista, lattian kevyt narina oli vaiennut hetkeksi. Jostain seinien takaa pystyi juuri ja juuri erottamaan ohi ajavien autojen unettavan tasapaksun hurinan. Silmänräpäyksen ajan kaikki muu tuntui olevan pysähdyksissä. Hetken paino roikkui sekuntiviisarissa, piteli sitä aloillaan sen iäisyydeltä tuntuvan viiveen verran, joka seurasi viisarin liikahdusta. Sitten kuului, miten joku lähestyi.

Ihmisvartalo tuli viereen ja kumartui aivan liki. Hiusten latvat pyyhkäisivät kevyesti rintaa, kun tyttö nojautui lähemmäs. Nopea hengitys kävi poskella, hiukset kutittivat... Finn tunsu, miten Petran rinnat painautuivat hänen rintakehälleen. Tytön korva oli lähellä hänen huuliaan, joilta ei vieläkään virrannut ilmaa. Sen sijaan niissä oli sähköä. Jokainen sentti Finnin ihosta oli elossa.

– Hän on kuollut!

Petran ääni oli puoliksi huuto, puoliksi nyhkyisy. Rintojen pehmeä paino katosi, kun tyttö kohottautui ja käänsi katseensa katsomoon. Finnin keuhkoja alkoi pakottaa. Ihoa pisteli kuin se olisi kauttaaltaan puutumassa. Tai kenties tulella.

– Poikki!

Finn ahmaisi happea. Se tuntui samalta kuin uimahallissa, kun eteen kurkottunut käsi vihdoin tavoittaa altaan päädyn ja pää puhkaisee vedenpinnan. Euforia valui jäseniin kuin paksu hunaja. Hän raotti silmiään ja vilkaisi Petraan, mutta tyttö katsoi jo odottavasti kohti porukkaa lavan edustalla. Finnin pää tuntui heliuminkevyeltä. Hän tajusi hymyilevänsä kuin idiootti, muttei juuri nyt jaksanut välittää.

Ronna harppoi lavan poikki ja kyykistyi heidän viereensä. Finn ehti kohottautua toisen käsivartensa varaan, juuri ennen kuin Ronna kosketti molempia, muodosti heistä pienen piirin, jonka ulkopuolelle muut jäivät.

– Hyvää työtä, te kaksi. Kirkasta intensiteettiä!

Ronnan kiihkeä kuiskaus sai aikaan uuden euforian aallon. Finn vilkaisi nopeasti Petraan, jonka kasvoille syttynyt hymy muistutti hänen omaansa. Hän käänsi katseensa takaisin Ronnan ruskeisiin silmiin. Vetä henkeä ja halusi sukeltaa, tällä kertaa silmät auki. Mutta Ronna vain puristi kevyesti hänen olkapäätään, hymyili ja hypähti pystyyn.

– Näittekö? hän huudahti voitonriemuisesti muille.

– Tällä lailla näytellään toisen näytöksen viimeinen kohtaus!

Porukasta kuului hyväksyvää muminaa ja hajanaisia taputuksia. Finn kamposi itsensä pystyyn ja kulki hatarin jaloin pois lavalta. Pää oli edelleen ihanan tyhjä.

– Hyvin vedetty, ruumis.

Ask virnisti ja näytti peukku.

– Tänks.

Ronna alkoi selostaa kolmannen näytöksen alkuasetelmaa, mutta Finn ei pystynyt keskittymään. Hän nappasi juomapullon lavan reunalta ja joi pitkään. Veden kylmyys tuntui rintakehässä asti, muutama pisara valui suupielestä. Sydän löi voimakkaasti.

Kaikki tuntui lähestulkoon täydelliseltä.

4

Damla kipitti pinkissä haalarissaan kohti päiväkodin pihalla odottavia keinoja ja huiskautti Nealle huolettomasti kättään. Lumi oli pakkaantunut korkeiksi kasoiksi, joita pitkin lapset laskivat pyllymäkeä ilosta kiljhdellen. Kylää ympäröivät tunturit olivat tänään häikäisevän valkoiset, ja ne kumartuivat hyväntahtoisina ja suojelevina ulkona kirmaavien ihmistaimien ylle. Nea polkaisi pyöränsä liikkeelle.

Vaikka Damla näytti keskittyvän mieluummin mäenlaskuun kuin epävirallisen kummitätinsä hyvästelyyn, hänen pieni jokaviikkoinen kohtaamisensa oli Nealle tärkeä. Hän ei ollut hyvä muistamaan merkkipäiviä tai hankkimaan lahjoja, Damlan viimeisyksyinen kolmivuotispäiväkin oli autuaasti unohtunut. Maanantain päiväkotimatka oli mahdollisuus säilyttää yhteys tyttöön ja lahjoittaa Tanyalle edes yksi rauhallinen aamu paperitöiden parissa.

Aurinko paistoi, pakkanen puri Nean korvalehtiä alamaen viimassa. Rakennusten välistä vilahti meri, joka näytti tänään syvänsiniseltä, paljon taivasta tummemmalta. Siinä oli jo jotain keväistä, pieni lupaus lähestyvistä lämmöistä. Virastotalon kulmalla Nea vilkaisi katonreunalta roikkuvia jääpuikkoja ja parkkeerasi Bobbyn pyörän varmuuden vuoksi hieman kauemmaksi. Vaimea ääni sai hänet vilkaisemaan

uudelleen ylös. Kattojen yllä, todella korkealla, lensi auran muotoinen parvi mustia pisteitä. Nea suojasi silmiään aurin-golta ja koetti tunnistaa linnut. Etäisessä äänessä oli hanhien nasaalinen sointi. *Ehkä merihanhia? Voisiko olla, jo maaliskuussa?*

Hän tempaisi ulko-oven auki ja harppoi portaat ylös kaksi askelmaa kerrallaan, huomasi edelleen hymyilevänsä. Muutaman minuutin myöhästymisen ei veisi aamun helmiä mennessään: heräämistä oman rakkaan vierestä, Damlan hymykuoppia, kevään ensimmäisiä hanhia. *Olen kotona*, Nea ajatteli astuessaan sisään poliisiasemalle. Hän viskasi takkinsa omalle tuolilleen, nappasi kahvikupin ja muistivihkon mukaansa ja suuntasi puolitäyden kahvipannun luo. Hiljaa mielessään Nea siunasi uutuuttaan kiiltelevää kahvinkeitintä, jonka Johan ja Kaja olivat saaneet häälahjaksi ja jonka he olivat lahjoittaneet aseman jatkuvasti reistailevan keittimen tilalle. Hän täytti mukinsa ja työntyi lasiseinäiseen kokoushuoneeseen kollegojensa seuraksi.

Tanya vilkaisi Neaa kysyvästi ja kohotti kulmiaan. Nea soi ystävälleen rauhoittavan hymyn.

– Anteeksi, että olen myöhässä.

Bobby huitaisi kädellään anteeksipyyntön kuitatuksi.

– Ehdittiin jo käsitellä hullu-Arnille lankeavaa sakkorangaistusta ja päättää, että Johan ja Tanya puhuttavat poroisäntiä siitä rehunkuljetuksesta.

Nea nyökkäsi ja asettui istumaan turkkilaistaustaisen ystävänsä viereen. Hän kuiskasi nopeasti tämän huivin peittämään korvaan:

– Kaikki okei, Damla halusi vaan kävellä pidempää reittiä ja kokeilla pyörän tarakalla istumista.

Tanya pudisti päätään mutta hymyili.

– Annatko sä sen päättää reitinkin? hän kuiskasi takaisin muka tyrmistyneenä.

– Muistuttakaa, että vievät poronrehun riittävän kauas asutuksesta, Bobby jatkoi. – Emme kaippaa yhtään enempää kesyporoja pyörimään pihapiireihin.

Tanya vakavoitui, katsoi Bobbyyn ja nyökkäsi monta kertaa. Nea ei voinut olla hymyilemättä: hänen rinnallaan istuva vanhempi konstaapeli oli kuuluisa tunnollisuudestaan. *Onkohan hän jo tottunut siihen, että sai työparikseen Johanin äkkiväärän Emil Hanssonin jälkeen?* Nea vilkaisi pöydän toisella puolen istuvaa Emiliä, joka oli tänään yllättävän vaitelias. *Ei siihen hetkessä totu.*

Viisikymppisestä Emilistä oli tullut vuorostaan Nean työpari. Järjestelyllä pyrittiin välttämään Kajsan ja Johanin työskentelyä yhdessä. *Emilille olen vielä puolentoista vuoden jälkeenkin nokkava keskusrikospoliisin hienohelma, johon ei voi luottaa,* Nea summasi itsekseen ja tunsi mielialansa laskevan.

– Mitä muuta? Johan kysyi ja jauhoi purkkaa kärsimättömän oloisena.

Bobby selasi hetken muistiinpanojaan ja raapi päätään. Hitaasti hän nosti katseensa ja antoi sen kiertää viisijäsenisessä tiimissään.

– Niin tosiaan, mitä muuta? Miten se autoihin kohdistunut ilkivaltatapaus etenee?

Nea ryhdistäytyi ja vilkaisi automaattisesti muistiinpanojaan, vaikkei niitä ollut kuin muutaman masentavan rivin verran.

– Toistaiseksi silminnäkijöitä ei ole löydetty. Mutta jatkamme kyselemistä Emilin kanssa.

Nea odotti kuulevansa Emilin pistävän kommentin siitä, miten turhasta työstä oli kyse. Vaikka kyläläiset olivatkin ajoittain tukkanuottasilla, kukaan ei halunnut säilyttää tutulleen pikkurikosten seuraamuksia. Niinpä naapurit harvoin kielivät toisistaan poliisille.

Vastoin tapojaan Emil tuijotti pöytää ja piti suunsa kiinni. Hän näytti vaipuneen syvälle omiin ajatuksiinsa.

Bobby nyökkäsi ja loi vielä yhden silmäyksen alaisiinsa.

– Oliko siinä kaikki?

Ennen kuin porukka ehti reagoida, Kajsa, jonka pyöreää vauvavatsaa verhosi löysä miesten kauluspaita, nosti käden pystyyn.

– Sellainen tuli mieleen, että olisiko Pedersenin poika kiinnostunut auttamaan arkistoinnissa?

– Kuka Pedersenin poika? Bobby murahti ja jatkoi samaan hengenvetoon: – Ei meillä ole varaa palkata ketään.

– Terje Pedersen, Nea auttoi. – Se tupakkaa näpistellyt nuori, joka oli täällä toimistoapulaisena vuosi takaperin.

– Aivan, Bobby sanoi ja kohautti olkapäitään. – Onko hän vielä maisemissa?

– Törmäsin poikaan kaupalla vähän aikaa sitten. Olisi niin paljon helpompaa jättää teidät siistien arkistojen keskelle, Kajsa sanoi ja katsoi Bobbyyn vetoavasti.

– Suostuisiko Terje vähän siivoamaankin? Nea kysyi ja sai heti osakseen nyökyttelyä.

Bobby huohti.

– Älkää vielä intoilko. Selvitän, irtoaisiko meille muutama kuukauden harjoitteluraha.

Kajsan kasvot levisivät kiitolliseen hymyyn.

– Oliko muuta? Bobby kysyi jälleen, vaikka porukka alkoi jo liikehtiä siihen malliin kuin kokous olisi päättynyt. Johan viskasi purukuminsa roskakoriin, Tanya nojautui eteenpäin ja painoi kämmenet pöytää vasten, valmiina ponkaisemaan jaloilleen.

Nea vilkaisi Emiliä, joka yhä tuijotti pöydän pintaa. Mies näytti purevan hampaita yhteen, leukaperät erottuivat kulmikkaina.

– Emil? Onko kaikki ok?

Emilin ilmeessä oli jotain pelottavaa. Hän rykäisi kuin epävarmana siitä, kantaisiko ääni.

– En saa yhteyttä poikaan.

– Mihin poikaan? Et taida tarkoittaa Terjeä? Bobby kysyi varovasti.

Emil hieraisi nopeasti kasvojaan. Vasta nyt Nea huomasi, että kollegan silmät olivat valvoneen näköiset, tummat silmäpussit ja silmäkulmien juonteet erottuivat selvästi.

– Meidän Finniin. Sen piti tulla käymään... Puhelin on mykkänä, eikä poikaa näy.

Emil levitti kätensä tavalla, joka kuvasti täydellistä avuttomuutta ja soti räikeästi hänen yleensä niin itseriittoista olemustaan vastaan.

– Ollaan odoteltu elonmerkkiä jo puolitoista vuorokautta. Vaimo alkaa olla... huolissaan.

Äänensävyistä Nea ymmärsi, että Emil vähätteli vaimon mielialaa rankasti. Sanoja seurasi hiljaisuus, jonka rikkoi Tanya.

– Oliko hän tulossa käymään Trondheimista?

Emil katsoi entiseen työpariinsa ja nyökkäsi väsyneesti.

– Lento laskeutui Djarnebyhyn aikataulussa, mutta ilman poikaa.

– Entä Finnin ystävät...?

– Jossain porukassa Finn pyörii, mutta ei meillä ole puhelinnumeroita. Eikä yliopistolta osattu kertoa mitään.

Bobby liikahti, katsoi Emiliä mietteliäänä.

– Tarvitsetko vapaata?

Emil ynähti voipuneesti.

– Ei kai tässä voi muutakaan, pitää lentää paikan päälle.

– Hyvä on. Käytä siihen muutama lomapäivä, Nea selvittää ilkeävaltatapausta sen aikaa yksin.

Bobby vilkaisi kysyvästi Neaan, joka nyökkäsi. Vaivihkaa hän seurasi, miten Emil kampesi pystyyn kokouspöydän äärestä, ja tunsu äkillisen myötätunnon vihlausun.

Hänen maailmaansa on ilmaantunut särö, jota ei saa eheäksi peltivasaralla ja pensselillä. Ja voi olla, ettei se korjaudu koskaan.

VÄÄJÄÄMÄTÖN VYÖRY ON KÄYNNISTYNYT

Ylikonstaapeli Nea Guttorm luuli jo jättäneensä taakseen Trondheimin ja poliisiuran vaikeat alkuvuodet. Kohtalo kuitenkin päättää toisin, kun työtoverin poika Finn katoaa jäljettömiin ja Nean on palattava menneisyytensä kaupunkiin. Pian löytyy ruumis. Sitten toinen.

Tapauksen tutkimukset johtavat Nean paikallisten opiskelijoiden suosimaan harrastajateatteriin. Vimmaiset näytelmäharjoitukset ovat olleet elinehto yksinäiselle Finnille mutta myös hedelmällinen maaperä nuorten keskinäiselle kilpailulle ja kateudelle. Onko Finn tehnyt jotain peruuttamatonta?

Samaan aikaan herkkävaistoinen Nea vajoaa kipeisiin muistoihin siitä, kuinka hän kerran joutui valitsemaan, kehen luottaa poliisin syvissä riveissä.

Nea Guttorm -sarjan toinen osa on vahvatunnelmainen psykologinen dekkari luottamuksesta, nuoruuden kiihkosta ja halustamme kuulua johonkin.

